

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Історичний факультет
Кафедра нової та новітньої історії зарубіжних країн

Затверджено

На засіданні кафедри нової та новітньої історії зарубіжних країн історичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка (протокол № 1 від 26.08 2020 р.)

Завідувач кафедри доц. Баран З. А.

Силабус з навчальної дисципліни
“Права людини у світовій історії”,
що викладається в межах ОПП “Історія та археологія”
другого (магістерського) рівня вищої освіти для здобувачів
зі спеціальності 032 “Історія та археологія”

Львів 2020

Назва дисципліни	Права людини у світовій історії
Адреса викладання дисципліни	вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Історичний факультет Кафедра нової та новітньої історії зарубіжних країн
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	03 Гуманітарні науки 032 Історія та археологія
Викладачі дисципліни	Сіромський Руслан Богданович, кандидат історичних наук, доцент кафедри нової та новітньої історії зарубіжних країн
Контактна інформація викладачів	ruslan.siromskyi@lnu.edu.ua https://clio.lnu.edu.ua/employee/siromskyj-r-b https://lnu.academia.edu/SiromskyiRuslan
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Консультації в день проведення лекцій (за попередньою домовленістю). Також можливі он-лайн консультації через Zoom або Messenger. Для погодження часу он-лайн консультацій потрібно писати на електронну пошту викладача.
Сторінка курсу	https://clio.lnu.edu.ua/course/prava-liudyny-u-svitoviy-istorii http://e-learning.lnu.edu.ua/course/view.php?id=3745
Інформація про дисципліну	Дисципліна “Права людини у світовій історії” є нормативною дисципліною, яка викладається студентам I-курсу ОС “Магістр” у II семестрі в обсязі 3-х кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Коротка анотація дисципліни	Навчальну дисципліну розроблено таким чином, щоб надати учасникам знання, необхідні для розуміння сутності та еволюції концепції прав людини. У курсі представлено історію становлення та розширення прав людини, формування сучасних уявлень про права людини, аналіз міжнародних механізмів захисту цих прав.
Мета та цілі дисципліни	Метою вивчення нормативної дисципліни “Права людини у світовій історії” є сприяння у засвоєнні студентами концептуальних підходів до розуміння прав людини в історичній ретроспективі. Завдання: 1) ознайомити студентів-магістрантів із історією розвитку концепції прав людини; 2) визначити зміст основних поколінь прав людини; 3) проаналізувати основні міжнародні документи з прав людини; 4) охарактеризувати інститути та механізми захисту прав людини; 5) визначити основні права людини в освітньому процесі. Навчальна дисципліна формує такі програмні компетентності: <i>А). Загальні компетентності:</i> - знаходити, опрацьовувати, критично аналізувати, систематизувати та верифікувати інформацію з різних джерел; - уміти застосовувати набуті знання на практиці й повноцінно використовувати власні інтелектуальні ресурси для реалізації поставлених завдань; - демонструвати навички міжособистісної взаємодії, вміти працювати в колективі й ефективно співпрацювати з учасниками навчального процесу; - діяти із громадянською відповідальністю та почуттям поваги до оточуючих. <i>Б). Фахові компетентності:</i> - знати предметну область майбутньої професії, вміти аналізувати історичні явища, встановлювати і розуміти причинно-наслідкові зв'язки історичних подій і явищ, пояснювати політичні (геополітичні),

	соціокультурні, економічні процеси; - виявляти здатність до міждисциплінарної взаємодії й уміння працювати з матеріалом суміжних освітньо-наукових сфер (політологія, право, міжнародні відносини, соціологія тощо) під час вирішення навчальних і наукових завдань; - демонструвати навички логічного, критичного й системного аналізу першоджерел, розуміння їх історичного характеру і значення; - застосовувати критичний підхід до отримуваної інформації та вміння відділяти основне від другорядного. <i>В). Програмні результати навчання:</i> - здатність володіти історичним матеріалом, понятійним апаратом і науковою термінологією; - здатність продуктивно застосувати професійний і творчий потенціал як для самореалізації особистості, так і в інтересах суспільства; розуміти проблематику ролі й місця людини в історичному процесі, політичній та соціальній організації суспільства; - здатність усвідомлювати відповідальність за результати професійної діяльності перед родиною, громадою, суспільством і державою; - здатність професійно вести дискусії на історичні й суміжні теми (наприклад, пов'язані з проблематикою міжнародних відносин і права); співвідносити знання про минуле з сучасними тенденціями розвитку суспільства.
Література для вивчення дисципліни	Джерела: 1. Алексеева, Людмила. <i>История инакомыслия в СССР: новейший период</i>. Москва: Московская Хельсинская группа, 2012. 384 с. 2. Бенуа, Алэн. <i>По ту сторону прав человека. В защиту свобод</i>, перевод с французского. Москва: Институт общегуманитарных исследований, 2015. 144 с. 3. <i>Власть и диссиденты: из документов КГБ и ЦК КПСС</i>. Подготовка текста и комментарии Алексея Макарова, Николая Костенко и Геннадия Кузовкина. Москва: Московская Хельсинская Группа, 2006. 282 с. 4. Ісаїв, Христина. <i>Переговори на захист прав людини і дисидентів в епоху Советів. Спогади</i>, переклад з англійської. Київ: Гамазин, 2016. 328 с. 5. <i>Політичні протести й інакомудство в Україні (1960–1990): Документи і матеріали</i>, упорядник Василь Даниленко. Київ: Смолоскип, 2013. 736 с. 6. <i>Філософія прав людини</i>, за редакцією Штефана Госепата та Георга Ломанна, 2-е видання. Київ: Ніка-Центр, 2012. 320 с. 7. Lauterpacht, Hersch. <i>International Law and Human Rights</i>. New York: F. A. Praeger, 1950. 475 p. Інтернет-ресурси: 8. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, доступно https://www.ombudsman.gov.ua/ua/page/secretariat/history/genesis/ 9. Харківська правозахисна група, доступно http://khrpg.org/page_1 10. Що таке права людини? (Рада Європи), доступно https://www.coe.int/uk/web/compass/what-are-human-rights- 11. Amnesty International (в Україні), доступно https://www.amnesty.org.ua/

	Література: 12. Джуліман, Енвер і Юрт, Ліліан. <i>Навчання молоді правам людини: посібник</i>. Харків: Права людини, 2009. 156 с. 13. Донеллі, Джек. <i>Права людини у міжнародній політиці</i>. Переклад з англійської Тараса Завалія. Львів: Кальварія, 2004. 280 с. 14. Захаров, Борис. <i>Нарис з історії дисидентського руху в Україні (1956–1987)</i>. Харків: ТОВ “Видавництво ‘Права людини’”, 2016. 192 с. 15. Касьянов, Георгій. <i>Незгодні: українська інтелігенція в русі опору 1960–1980-х років, 2-ге видання, виправлене і доповнене</i>. Київ: “Кліо”, 2019. 248 с. 16. Курс “Права человека”: учебное пособие, составитель Вадим Карастелев. Москва: Московская Хельсинская группа, 2011. 124 с. 17. <i>Права людини у фокусі новітньої історії</i>, за редакцією Євгена Захарова. Харків: Права людини, 2013. 420 с. 18. Сіромський, Руслан. <i>Права людини в Українській РСР: погляд з Канади (1945–1991 рр)</i>. Львів: “Тріада Плюс”, 2020. 480 с. 19. <i>Decolonization, Self-Determination, and the Rise of Global Human Rights Politics</i>, edited by Dirk A. Moses, Marco Duranti, and Roland Burke. Cambridge: Cambridge University Press, 2020. 448 p. 20. <i>Human Rights in the Twentieth Century</i>, edited by Stefan-Ludwig Hoffmann. Cambridge: Cambridge University Press, 2010. 366 p. 21. Jensen, Steven L. B. <i>The Making of International Human Rights. The 1960s, Decolonization, and the Reconstruction of Global Values</i>. Cambridge: Cambridge University Press, 2017. 326 p. Студенти заохочуються до використання й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.
Обсяг курсу	20 години аудиторних занять. З них 20 годин лекцій та 70 годин самостійної роботи. Загалом – 90 годин.
Очікувані результати навчання	Після завершення цього курсу студент буде: - Знати - сутність прав і свобод людини; - обставини становлення концепції прав людини; - покоління прав людини; - основні міжнародні документи у сфері прав людини (Загальна декларація прав людини 1948 р., Міжнародні пакти про права людини тощо); - історію порушень прав людини у світі (на прикладах, СРСР, Чилі, ПАР); - механізми захисту прав людини; - особливості внутрішньої політики у сфері прав людини; - ключові неурядові правозахисні організації та напрямки їх діяльності. - Вміти: - критично осмислювати інформацію, почерпнуту з історичних джерел; - аналізувати причини й особливості правозахисних рухів; - доводити важливість прав і свобод людини задля демократичного розвитку держави; - пояснити терміни “права людини”, “невід’ємність прав людини”, “універсальність прав людини”, “неподільність прав людини”, “взаємозалежність прав людини”, “природне право”, “ліберальна концепція прав людини”, “соціалістична концепція прав людини”, “принципи прав людини”,

	“обмеження прав людини”, “права дитини”, “Комісія з прав людини ООН”, “Нарада з безпеки і співробітництва у Європі”, “моніторинг дотримання прав людини”.
Ключові слова	права людини, громадянські і політичні свободи, злочини проти людяності, омбудсмен.
Формат курсу	Дистанційний
	Проведення лекцій та консультацій для кращого розуміння тем.
Теми	Тема 1. Права людини як явище світової культури і цивілізації. Тема 2. Розвиток концепції прав людини і громадянина в історії. Тема 3. Формування сучасних уявлень про права людини. Тема 4. Міжнародні документи з прав людини. Тема 5. Міжнародні механізми та інституціоналізація захисту прав людини. Тема 6. Моніторинг дотримання прав людини на міжнародному рівні. Тема 7. Порушення прав людини в СРСР. Тема 8. Порушення прав людини в країнах Латинської Америки. Тема 9. Порушення прав людини в країнах Африки. Тема 10. Права людини в освітньому процесі.
Підсумковий контроль, форма	Іспит в кінці семестру. Іспит – письмовий, завдання у формі тестів (у системі Moodle)
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з історії, достатніх для сприйняття категоріального апарату та розуміння змісту джерел.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Презентації, лекції, проектно-орієнтоване навчання, дискусія. Зокрема, - усні (лекція, евристична бесіда, дискусія); - наочні (медіа-презентації, фільми); - практичні (написання есе).
Необхідне обладнання	Аудиторія, обладнана медіа-проектором, комп’ютер.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за таким співвідношенням: • виконання письмової роботи – есе: 50% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 50 . Есе – текст довільної композиції, який містить індивідуальну думку та розмірковування щодо заданої теми (студент може сам запропонувати тему для виконання в рамках розглядуваної проблематики). Мета есе полягає у розвитку таких навичок, як самостійне творче мислення і письмовий виклад власних думок. Виконання есе дозволить студентам навчитися чітко і грамотно формулювати думки, структурувати інформацію, використовувати основні поняття, виділяти причинно-наслідкові зв’язки, ілюструвати досвід відповідними прикладами, аргументувати свої висновки. Структура есе: вступ – тези, аргументи – висновки (використані джерела, що дозволили студентіві прийти до тієї чи іншої думки). Студенти зобов’язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання письмової роботи, передбаченої курсом. • складання іспиту – тестування в системі Moodle: 50% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 50 . Студентам пропонується дати відповіді на 25 тестових запитань з вибором однієї правильної відповіді (за кожен правильну відповідь – 2 бали). Підсумкова максимальна кількість балів 100 .
Питання до заліку чи екзамену.	Перелік загальних питань, на основі яких складені тестові завдання. 1. Права людини: поняття, сутність, джерела. 2. Фундаментальні принципи прав людини. 3. Основні групи прав і свобод людини.

	4. Права людини та інтереси держави. 5. Поняття “прав громадянина” в античності. 6. Розуміння людини і її прав у християнстві. 7. Розвиток ідей про людську гідність і свободу в період Відродження і Реформації. 8. Декларація прав людини і громадянина у Франції 1789 р. 9. Конституція США 1787 р. і Білль про права 1791 р. 10. Розвиток теоретичних основ прав і свобод людини в німецькій класичній філософії. 11. Становлення міжнародних норм щодо прав людини після Другої світової війни. 12. Нюрнберзький трибунал і злочини проти людяності. 13. Вплив “холодної війни” на питання прав людини. Дискусії навколо ухвалення Загальної декларації прав людини 1948 р. 14. Система захисту прав людини: універсальні та регіональні системи. 15. Організація Об’єднаних Націй і універсальність прав людини. 16. Європейська комісія з прав людини. 17. Організація з безпеки і співробітництва у Європі. 18. Міжнародні неурядові правозахисні організації. 19. Інститут омбудсмена. 20. Комісія (Рада) ООН з прав людини. 21. Конвенція про попередження та покарання злочину геноциду 1948 р. 22. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод та протоколи до неї 1950 р. 23. Міжнародні пакти про права людини 1966 р. 24. Заключний Акт Наради ОБСЄ 1975 р. 25. Конвенція про права дитини 1989 р. 26. Оглядові конференції НБСЄ (Белград, Мадрид, Відень). 27. Міжнародний суд в Гаазі. 28. Порушення прав людини в Латинській Америці (Уругвай, Чилі, Бразилія, Сальвадор, Куба, Нікарагуа). 29. Порушення прав людини в Африці. Проблема апартеїду. 30. Радянське тлумачення прав людини. 31. Порушення прав людини в Радянському Союзі. 32. Західна реакція на порушення прав людини в СРСР/УРСР. 33. Діяльність гельсінських спілок в СРСР. 34. Порушення прав людини в колишній Югославії. 35. Європейський суд з прав людини. 36. Права жінок: історія та сучасність. 37. Права людини у навчальних закладах. 38. Права людини та Інтернет. 39. Способи захисту прав людини. 40. Права людини в Україні.
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.